

Roll No. : .....

Total No. of Questions : 12]

[Total No. of Printed Pages : 4

APMA-320

M.A. (Previous) Examination, 2023

SANSKRIT

Paper - IV

(व्याकरण तथा भाषा विज्ञान)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

खण्ड-अ

(अंक : 2 × 10 = 20)

नोट :- सभी दस प्रश्नों के उत्तर दीजिए (उत्तर-सीमा 50 शब्द)। प्रत्येक प्रश्न 2 अंक का है।

खण्ड-ब

(अंक : 8 × 5 = 40)

नोट :- सात में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दीजिए (उत्तर-सीमा 200 शब्द)। प्रत्येक प्रश्न 8 अंक का है।

खण्ड-स

(अंक : 20 × 2 = 40)

नोट :- चार में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर दीजिए (उत्तर-सीमा 500 शब्द)। प्रत्येक प्रश्न 20 अंक का है।

खण्ड-अ

1. सर्वे प्रश्नाः समानाङ्का अनिवार्याश्च सन्ति। (उत्तर-सीमा 50 शब्दाः) -

(क) अधोलिखितानां सूत्राणां सामान्योऽर्थः लेखनीयः -

(i) प्रत्ययः

(ii) परश्च

BRI-714

(1)

APMA-320 P.T.O.

- (iii) हो ढः
- (iv) इग्यणः सम्प्रसारणम्
- (v) अव्ययीभावश्च
- (vi) झयः
- (vii) कर्मणि द्वितीया
- (viii) अन्तराऽन्तरेण युक्ते
- (ख) टिप्पणी कुर्यात्—
- (ix) कण्ठतः केषां वर्णानाम् उच्चारणं भवति ?
- (x) ऋटकारषकाराणाम् उच्चारण स्थानं किमस्ति ?

खण्ड-ब

नोट :- केषाञ्चन पञ्चप्रश्नानां उत्तराणि कर्तव्याणि (उत्तर-सीमा 200 शब्दाः) :

2. रूपसिद्धयः संस्कृतेन कर्तव्या—
  - (i) रामेषु
  - (ii) रमायै
3. सूत्राणां संस्कृतेन व्याख्या करणीया—
  - (i) कृतद्धित समासाश्च
  - (ii) शेषो ध्यसखि
4. अधोलिखितयोः सूत्रयोः सोदाहरणं व्याख्या विधेया—
  - (i) चतुरनडुहोरामुदात्तः
  - (ii) सहे साऽः सः
5. रूपसिद्धि विधेया—
  - (i) सहरि
  - (ii) पञ्चगवधनः

6. रेखाङ्कितस्य पदस्य विभक्तेः नाम विधायक सूत्रञ्च लिखतु। केषाञ्चन चतुर्णामेव—
- ग्रामं गच्छन् तृणं स्पृशति।
  - अक्षैः अक्षान् वा दीव्यति।
  - विप्राय गां ददाति।
  - चोराद् बिभेति।
  - सर्पिषो जानीते।
7. अधोलिखितयोः टिप्पणीं प्रस्तुवतु—
- अर्थपरिवर्तनस्य कारणानि।
  - अर्थपरिवर्तनस्य अवस्थाः
8. टिप्पणी करोतु—
- भाषायाः उत्पत्तिः
  - भाषायां क्षेत्रप्रभावः

खण्ड-स

नोट :- कयोश्चिद् द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरे दातव्ये (उत्तर-सीमा 500 शब्दाः)–

9. अधस्तानां सूत्राणाम् उदाहरण पुरस्सरं व्याख्या विधेया—
- सुँपः
  - विरामोऽवसानम्
  - सर्वादीनि सर्वनामानि
  - आङ्किचाऽऽपः
  - अतोऽम्
10. अधस्तानां सूत्राणाम् उदाहरण पुरस्सरं व्याख्या करणीया—
- एकाचो बशो भष् झषन्तस्य स्त्वोः
  - वाह ऊट्
  - रोः सुपि
  - अपो भि
  - शप्-श्यनोर्नित्यम्

11. (अ) अधस्तनानां सूत्राणां व्याख्या करणीयोदाहरण पुरस्सरम्।
- (i) अधिशीङ्स्थाऽऽसां कर्म
  - (ii) कालाध्वनोरत्यन्तसंयोगे
  - (iii) सहयुक्तेऽप्रधाने
  - (iv) नमःस्वस्ति स्वाहा स्वधाऽलं वषड् योगाच्च
- (ब) अधस्तनानां सूत्राणां उदाहरण-पुरस्सरं व्याख्या करणीया—
- (i) तद्धितेष्वचामादेः
  - (ii) कुग्रतिप्रादयः
  - (iii) प्राप्ताऽऽपन्ने च द्वितीयया
  - (iv) शेषो बहुव्रीहि
12. द्वयोः प्रश्नयोः विस्तृते उत्तरे विधेये—
- (i) ग्रिम नियमः
  - (ii) भाषाणां विकासः